

Sögütli polky

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Sözler, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Sögütli polky

OSMANLY KÖŞGÜNIŇ GALASY

► SÖGÜTLI POLKY

Häzirki wagtda döwlet ýolbaşçylary berk gorag çäreleri arkaly gorag astyna alynýar. Ýogsa-da, taryhda patyşalar, soltanlar nähili goraldyka?

Şeýh Edebalynyň Osmanly döwletiniň düýbünü tutujy Osman Gazy Türkmene eden nesihatlarynyň birinde: "Beýikde oturanlar aşakdakylar ýaly howpsuz ýerde oturan däldir" diýen sözi howpsuzlyk nukdaýnazaryndan seredende, juda wajyp bir zada ünsi çekýär.

Taryhymyzda öz mynasyp ornuny eýelän birnäçe hökümdaryň janyna kast edilmäge synanşylypdyr. Netijede olaryň sag-gurgun galany-da, janyndan el üzmeli bolany-da bolupdyr. Seljukly soltany Alp Arslan, Osmanly soltan Myrat I ýaly hökümdarlar janyna kast edilende wepat bolupdyrlar. Taryhda başga-da birnäçe hökümdarlaryň we döwlet işgärleriniň janyna kast edilendigi mälimdir. Bu ýazgymyzyň çäginde soltanyň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin döredilen Sögütli polky hakynda söz açmak isleýäris.

Seljukly döwletinde soltanyň goragyna jogapkär jandarlar (žandarmeriýa sözi "jandarlardan" gelip çykandyr - t.b.), Osmanly döwletinde Solaklar bölügi we Silahdarlar bolupdyr.

Soltan Abdylhamyt II hem öz köşgünde dürli naz-nygmatlaryň we ýeňillikli şertleriň içinde agaýana ýaýnap ýören goragçy gullugyň özüne diňe maddy bähbitler üçin gulluk edýändiklerine gowy düşünýärdi. Şonuň üçin Abdylhamyt II özüniň janyny ynanan 200 adamlyk ýörite birligi döredipdi. "Sögüt alaýy", "Sögüt Maiýet bölügi", "Ärtogrul alaýy" ýaly atlar berilen bu polk

Anadolyňyň Bilejik, Söğüt we Eskişehir ýaly ýerlerinde ýaşayan, mertligi, gaýsuwsyzlygy we ahlagy bilen soltanyň ünsüni çeken garageçili (karakeçili) türkmen taýpasyndan saýlanyp-seçilip alnan ýaşlardan düzülipdir.

Polka alynýan esgerler Osmanly döwletiniň düýbünü tutujy Osman Gazynyň kakasy Ärtogrul Gazy Türkmen bilen Söğüde gelen maşgalalardan bolup, talaba görä ahlakly, baş wagt namazly, görmegeý we uzyn boýly syrdam bolmaly bolupdyr. Sakgalyň goýberip-goýbermezlik öz islegiňe bagly bolupdyr. Ýöne sakgal goýberýänleriň sakgalyny bejerip durmagyna üns berlipdir. At münmäge ezber bolan bu esgerler goşunda gulluk edip, ätiýaçlyga geçirilenleriniň arasyndanam alynypdyr. Hususanam 1897-nji ýylda Osmanly-grek urşuna gatnaşanlardan saýlanypdyr. Taýpasyndan, obasyndan sogrulyp gelenler soltanyň şahsy howpsuzlygynda gulluk etmeldigi üçin ýaşayan ýerlerinden gatnaşygy kesilýärdi. Şonuň üçin gulluga alynjaklaryň öz islegleri bilen gelmelerine üns berilipdir. Gulluga alynanlar permanlara iň soňky demlerine çenli ytagat edip, hökümdara wepalylyk bilen hyzmat etjekdiklerine Ärtogrul Gazy Türkmeniň mazarynyň başynda kasam içipdirler.

Soltan Abdylhamyt II bu polka diýseň guwanypdyr, olar barada hemişe öwgüli sözler aýdypdyr, olar bilen duşuşan wagtynda "öz ildeşlerim" diýip ýüzlenipdir. Bu polkuň komandiri Mehmet Ependi polkdan bir esgeri ýanyna alyp, soltanyň ýatýan otagynyň önünde nobatçylyk edipdir. Soltanyň huzuryna gjrmegiň we onuň rezidensiýasyna golaýlaşmagyň nähili kyn bolandygy göz önüne tutulanda bu nobatçylygyň nähili möhüm bolandygyny çak edibermeli.

Her Anna gününde esgerler haýbatly ak atlaryň üstünde ikibir-ikibir bolup, gök lybasly dabaraly ýagdaýda köprüden geçip gidende Zonaro atly suratkeş görenlerine haýran galýar. Ol adamlardan sorap-idäp her Annada bu ýerden geçilýändiginiň anygyna ýetýär we her gezek köprüä gelip esgerleri üns berip synlaýar, esgerleriň lybasyndaky aýratynlyklara, atlary ýöredişlerine, göterýän ýaraglaryna üns berýär, gören

zatlaryny belläp alýar. Ol çeken suratyny "Söweşjeň Ärtogrul polkunyň Galata köprüsinden geçişi" (Ertuğrul Süvari Alayı'nın Galata Köprüsünden Geçişi") diýip atlandyrypdyr. Suraty Soltan Abdylhamyt II halaýar we suratkeşe "Ressam-y Hazret-i Şehriýari" derejesini berýär. Bir ýyl öňräk köşk suratkeşiniň hem aradan çykyp, orny boş duransoň, ornuna ony belleýär. Soltan Abdylhamydyň ýanynda ençeme ýyllap baş kätip bolup işlän Tahsin paşa Sögütli polky barada şeýle ýazýar:

"Ýyldyz köşgünde işlän adamlaryň her hilisine, ahlak sypatlaryna, ýagşylyk we ýamanlyklaryna şaýatlyk eden adam hökmünde şulary aýtmagy özümiň wyždan borjum hasaplaýaryn; damarynda türk[men] nesliniň arassa we mübärek gany at salýan garageçili bölüginden hiç bir bähbit hiç bir görnüşde hiç bir şahsy bähbide gulluk etmediler, ýa-da kimdur birileriniň erbetligine sebäpkär bolmadylar. Olar Ýyldyz köşgüne gaýa deýin döş gerip girdiler, wagty gelende ýene-de gaýa deý bolup arassa we hiç bir hapalyga bulaşman çykdylar. Alla olardan razy bolsun".

Oguzhan MEMİŞ.

Taryhy makalalar